

1. Refraktometrické stanovení koncentrace

Kyselina citrónová (dále jen KC) je trojmocná slabá organická kyselina, vyskytující se v citrusech a metabolických cyklech. Každoročně se vyrobí přes 2 milióny tun této chemikálie. V této části praktického kola budete určovat hmotnostní koncentraci KC v neznámém kapalném vzorku. Uděláte to metodou kalibrační křivky, při které si ze zásobního roztoku (30 % hmot. vodný KC, $\rho = 1,1265 \text{ g/cm}^3$) připravíte 5 standardních roztoků. Těmto roztokům změříte index lomu ve stupních Brix pomocí ručního refraktometru. Ze znalosti koncentrace a indexu lomu pro jednotlivé standardní roztoky vypočítáte rovnici kalibrační křivky, která je ve tvaru

$$Bx^\circ = S \cdot w_{Ahmot.\%}, \quad (1)$$

kde S značí směrnici této lineární křivky, $w_{Ahmot.\%}$ hmotnostní zlomek KC a Bx° je stupeň Brixa, který je mírou indexu lomu. Následně změříte index lomu kapalného vzorku a pomocí rovnice (1) vypočítáte hmotnostní koncentraci kyseliny v neznámém vzorku.

Příprava kalibračních roztoků a křivky

K naměření kalibrační křivky bude potřeba 5 roztoků 1-5, kde roztok 1 je čistá voda a roztok 5 je zásobní 30% roztok KC. Dále si vyrobíte 3 roztoky a to naředěním zásobního roztoku KC podle následující tabulky 1. Pro všechny kalibrační roztoky

Roztok číslo	2	3	4
V_{KC} [ml]	5	10	15
$V_{\text{H}_2\text{O}}$ [ml]	15	10	5

Tabulka 1: Objem pipetovaných objemů při přípravě roztoků

vypočítejte jejich hmotnostní koncentrace KC v % na 2 desetinné místa. Hodnoty uveďte do tabulky v pracovním listu. Hustota zásobního roztoku KC je $\rho_{ZR} = 1,1265 \text{ g/cm}^3$ a přesná koncentrace zásobního roztoku KC je $w_{ZR} = 30,0 \%$. Hustotu vody uvažujte $1,00 \text{ g/cm}^3$. Na refraktometru změříme stupně Brixa pro každý z kalibračních roztoků. Měření bude vysvětlené před začátkem praktické části a po celou dobu bude přítomný asistent, který vám s ním případně pomůže. Hodnoty zapíšeme do tabulky v pracovním listu.

Výpočet směrnice kalibrační křivky

Směrnice S v rovnici (1) se vypočítá pomocí rovnice (2) jako podíl součtu součinů hmotnostních zlomků a stupně Brixa i -té složky a součtu druhých mocnin hmotnostních zlomků i -té složky

$$S = \frac{\sum_{i=1}^5 w_{Ai} \cdot Bx_i^\circ}{\sum_{i=1}^5 w_{Ai}^2} = \frac{w_{A1}Bx_1^\circ + w_{A2}Bx_2^\circ + \dots + w_{A5}Bx_5^\circ}{w_{A1}^2 + w_{A2}^2 + \dots + w_{A5}^2} \quad (2)$$

Vypočítejte hodnotu směrnice s přesností na 4 desetinné místa.

Měření vzorku

Stupeň Brixa vzorku změříme přímo bez další úpravy vzorku, zapíšeme si jeho hodnotu a pomocí rovnice (1) vypočítáme hmotnostní zlomek KC ve vzorku v % na 1 desetinné místo.

2. Měděná

Pomůcky

2x titrační baňka
byreta
1x 100ml odměrná baňka
10ml nedělená pipeta
3x kádinka
nálevka
lžička
balónek (pipetík)
stojan
křížové svorky

Chemikálie

vzorek
1M roztok amoniaku
titrační roztok Chelatonu III
murexid
destilovaná voda

Postup

Vzorek v odměrné baňce doplníme po rysku destilovanou vodou a promícháme. Z odměrné baňky odpipetujeme 10 ml vzorku do titrační baňky a následně zředíme zhruba 20 ml destilované vody. Přidáme 5 ml roztoku amoniaku a na špičku lžičky murexidu. Titrujeme pomocí chelatonu III ze žluté do fialové barvy (barva může přecházet přes zelenou). Titraci opakujte minimálně třikrát.

Otázky

- Vypočítejte hmotnost mědi v původním vzorku.
- Z jakého důvodu se přidává amoniak?
- V jakém poměru reagují trojmocné ionty s chelatonem?
- Může se použít místo amoniaku hydroxid sodný? Proč?

Bonusová otázka: Proč se chelatonu říká chelaton?